

Markić, Marko Antonio

Supplement / Prilog

Publication year / Godina izdavanja: **2025**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:123:389177>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Repository / Repozitorij:

[FCEAG Repository - Repository of the Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy, University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

WESTHERZ MANUFAKTURNI SIEDLUNG

_kontekstualni okvir

Predmetna lokacija smještena je na jugozapadnom rubu urbanog tkiva grada Ljubuškog, smještenog u zapadnoj Hercegovini (Bosna i Hercegovina). Parcela je to derutnog pogona bivše jugoslavenske tvornice tkanina, kolokvijalno zvane *Platnara*. Komplex tvornice, smješten na oko 5 ha površine užeg gradskog područja, izgrađen je 1963. sukladno modernističkim načelima industrijske arhitekture 60-ih godina bivše države. Tvornica je građena montažnim sustavom osnovnog lučnog raspona od 15 m i prostire se na površini od 8155 m². Kao takva, sastoji se od 2 proizvodne hale; veće, čija bruto površina iznosi 4540 m² te manje, bruto površine od 3034 m². Dvije hale spojene su *servisnom ulicom* u kojoj su bili smješteni tehnički i društveni prostori. Ostatak kompleksa čine dodatni pet objekata, distanciranih od proizvodnih hala, koji su osiguravali nesmetan rad perjanice jugoslavenske industrije šireg hercegovačkog područja.

_industrijski otisak u urbanom tkivu

Obriše urbanog tkiva grada uvelike su formirali mastodonti industrijske arhitekture; od austrougarskih, preko jugoslavenskih do suvremenih tvornica smještenih unutar užeg gradskog područja. Rezultat prostornog planiranja kratkovidnog dometa su *urbane mreže* enormnih površina u čijem gravitacijskom području se vremenom razvila usitnjena struktura, većinski obiteljskih kuća. Pored *Platnare*, takve "ozne rupe" kao rezultat neuspjele privatizacije su ex. Duhanska stanica te pogon ex. Vinarje Ljubuški.

_arhitektonski fragment kao klica urbanizma

Arhitektonski sklop *Platnare* može se promatrati kao svojevrsni mikroubanizam - dvije hale, modularno sastavljene, presječne servisnom ulicom. Modularnost lučne konstrukcije otvara mogućnost ekstenzije pogona, što se ogleda u nadogradnji modula na jugozapadnoj strani pogona krajem 20. stoljeća. Spomenuti moduli je naknadno ureden ali ostavlja jasan trag koji upućuje na arhitekturu s urbanističkim pretenzijama. Analogno urbanizmu obuhvata Duhanske stanice ovaj rad će ispitati mogućnost urbanovomnog potencijala jedne kuće, kroz repetitivnost osnovnog urbanističkog modula.

_tipologija lokalne manufakture

Lokalna manufaktura, kao nova tipologija, sinteza je obiteljske kuće i poslovne jedinice. Vertikalna distribucija namjena definirana je unutar siluete osnovnog arhitektonskog morfema kuće na sljedeći način; prizemna etaža rezervirana je za poslovnu jedinicu, koja predstavlja egzistencijalno nasljeđe stanara, dok je katna etaža definirana kao stambeni prostor. Polkrovlje, kao arhitektonsko nasljeđe, pretpostavlja obiteljsku i prostornu ekstenziju *pod jednim krovom*.

_derivacija tipologije

S obzirom na povijesnu konotaciju obuhvata *Platnare* te stratešku poziciju unutar gradskog tkiva, predmetna lokacija ovog rada tendira postati svojevrsni poduzetnički kampus čija će osnovna jedinica biti upravo derivacija lokalne manufakture. Lišena tradicionalnog morfema kuće, derivacija preuzima zatečeni lučni morfej - određen zadanim urbanističkim modulom, definiranim u prethodnom poglavlju. Vertikalna distribucija sadržaja podrazumijeva identičnu logiku radnog prizemlja i stambenog kata. No, s obzirom na suvremene sociološke promjene lokalnog društva (npr. odvajanje primarne i sekundarne obitelji) arhitektonsko nasljeđe polkrovlja derivirano je kao *željezore* zasebne manufakture. Upravo željezore, čiji volumen definira odnos pete fasade i neta, predstavlja spekulativnu zonu kao poligon za aktivnu participaciju stanara u arhitekturi. Time je omogućena individualna interpretacija prostornog okvira.

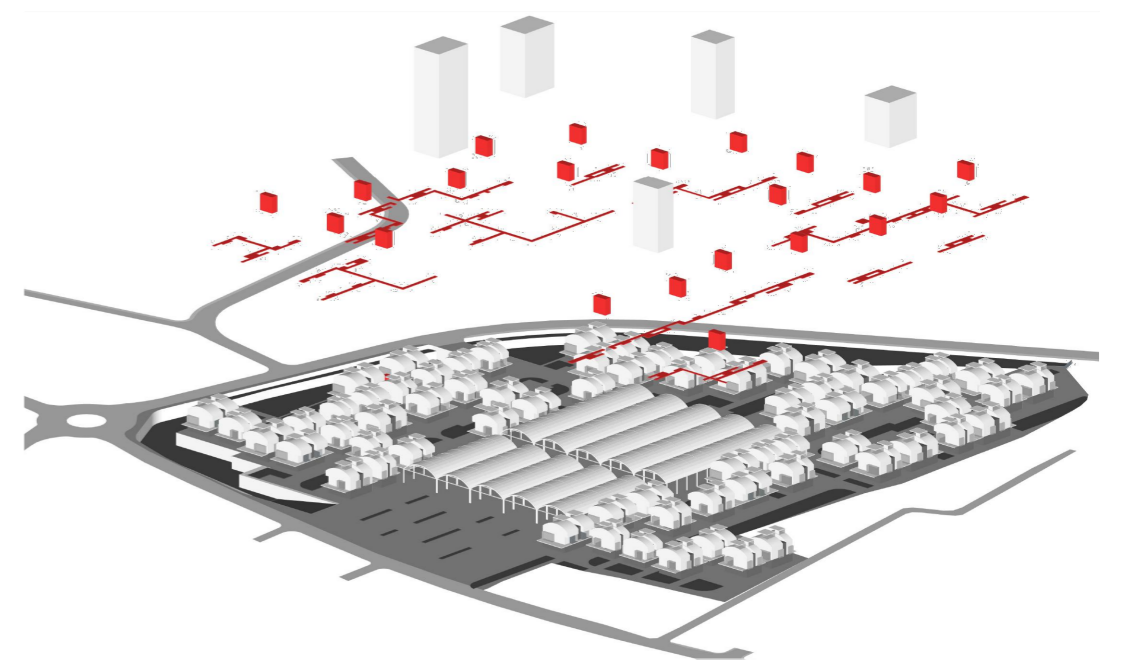

_greška u rasteru

Generičnost rastera povremeno je prekinuta prostornim akcentom koji tlocrtnom i volumenskom dispozicijom izlazi van urbanističkih okvira zadanih horizontalnim stackingom. Takve projekatanske "greške", volumenski artikulirane kao vertikale, imaju funkciju prostornih repora tj. jasnih orijentira unutar homogene kompozicije naselja niste katnosti (ref. *mat building*).

_tema ruba

Kontekst obuhvata definiran je trima različitim situacijama. Istočna granica obuhvata tangirana je glavnim gradskom ulicom, čija pješačka funkcija iščezava neposredno prije obuhvata, s obzirom na neadekvatnost sadržaja uz ulicu i gubitak profila iste. Odnos naselja i ulice definiran je prilaznim trgov koji zajedno s rekonstruiranim pogonom sturpijuje prostor od otvorenog, preko nakrivnog do zatvorenog prostora javne funkcije. Tako, troznačnost javnog prostora stvara *filter* naselja preko kojeg naselje komunicira s gradom. Južna i zapadna granica obuhvata definirane su glavnim cestovnim koridorima, čiji je odnos s naseljem negiran ukopavanjem *korita* koje je artikulirano kao *buffer* između visokofrekventnih cestovnih pravaca i novog naselja. Sekundarna funkcija *korita* je u službi isplativosti same garaže, koja uz promet u mirovanju, smješta i različite poslovno-komerijalne sadržaje. Sjeverni/sjeveroistočni rub je u neposrednom kontaktu s neplanski nastalim naseljem obiteljskih kuća s kojim, zelenim površinama i rekreativnim sadržajima u istima, stvara "raster" odnos i integrira postojeće kuće u tkivo naselja.

_sociologija stanovanja

Metodom linjskog horizontalnog stackinga (obrađenog kao segmenti komentorskog rada) stambene jedinice tvore na dvojnju kuća. Takva kompozicija dvoje kuće u medijalnoj zoni dviju jedinica sadrži fleksibilnu servisnu "željezore". Stambene jedinice imaju mogućnost bilateralne ekstenzije u vidu urbanog vrta svakog kućanstva. Svako od preostala tri slobodna pročelja manufakture definirano je različitim medijem interakcije. Odnos pročelja s gornjom ulicom artikuliran je ulaznom lođom. Analogno, odnos suprotnog pročelja s donjom ulicom artikuliran je polu - lođom i balkonom čijim se volumenskim uvlačenjem maksimizira inszolacija dnevnog prostora. Preostala slobodna pročelja artikulirano je medijem u vidu balkona čiji volumen zadiru u urbani vrt i na taj način diplomatično anulira liniju između interijera i eksterijera. Peta fasada, volumenski perforirana stubišnim oknom, ostavlja mogućnost individualiziranja i aktivnoj participaciji u arhitekturi, slobodnim definiranjem *željezore* - a.

